



Aquila-örnen var hårt ruggad och ställde till med svåra problem vid artbestämningen. Foto: Roland Thuvander

Ifrågasättandet för framåt!

Daniel Green

När en fågels arttillhörighet blir föremål för diskussion förekommer alltid några givna positioner: auktoriteten, massan och tvivlaren (möjligen också det en auktoritet). Massan följer vanligen den auktoritet som först nått ut med sin artbestämning av flera lättförståeliga skäl, som alla mer eller mindre bygger på givna mänskliga egenskaper. Tvivlaren är en rebell, måhända driven av mer ego-centriska skäl än nyfikenheten och sanningen (artlistans total kan aldrig bortses helt i något fågelskådarehuvud). Ifrågasättandet av auktoriteter måste ses som ett välkommet tillskott till artkunskapen (läs fältornitologin). Som i alla andra sammanhang drivs den utvecklingen oundvikligen framåt av ett visst mått av civil olydnad. Auktoriteter kan ha fel. Raritetskommittén **kan** ha fel. Alla har fel någon gång. Att sticka ut hakan och gå emot skådar-"elitens" artbestämning "takes guts". I sammanhanget kan det påminnas om flera tillfällen där det också lönat sig. En rolig historia på temat utspelade sig nyligen i England: den 10 oktober befann sig åtskilliga fågelskådare på plats i Filey, North Yorkshire, för att titta på en tundrapiplärka (*Anthus gustavii*). Man upptäckte

på ett fält intill en streckad, liten Locustella-sångare. Gräshoppsångare! fastslog flera kunniga, i Asien vitt beresta ornitologer. Men John Liggins och Graham Soden var inte övertygade. De spenderade flera timmar i fält med fågeln efter att massan lämnat platsen, tog excellenta närbilder och kom fram till att det måste vara en träskångare!

Kort därefter infångades fågeln av Peter Dunn, som kunde konstatera att det verkligen var en träskångare! Trägen vinner.

Örnen på Ervalla-ängarna bestämde av flera oberoende observatörer till stäppörn, trots att den vid det laget förvisso basunerats ut som såväl mindre- som större skrikörn, men utan att stäppörn

nämns i sammanhanget. När man ser bilderna är det också uppenbart varför: Fågeln är stadd i aktiv ruggning, vilket leder till att

- a) den saknar den större skrikörnens typiska proportioner med kort stjärt och bred vinge. På bild kan det konstateras varför. De innersta armpennorna är under utväxande och flera cm kortare än de fullväxta armpennorna längre ut.
- b) i fält kunde den ljusa bården mellan armens

Ifrågasättandet av auktoriteter måste ses som ett välkommet tillskott till artkunskapen

täckare och pennor under (en typisk karaktär för yngre stäppörnar) framstå som bildad av ljusstoppade täckare, medan bilderna visar att den uppstår av pennornas basalt ljusa som ruggade täckare blottlägger.

Ljus nacke, ljus ryggfläck, vit stjärtrot, ljus handbasfläck, gul mungipa, framskjutande huvud, handpennornas längd är alla karaktärer som Ervalla-fågeln visade men som i viss mån delas av alla tre inblandade arterna, samt ytterligt är en bedömningsfråga där respektive ornitologs erfarenhet blir avgörande. Att känna igen "jizzet" hos en stäppörn eller att inte låta sig luras av en avvikande större skrikörn, kräver en

gidigen erfarenhet av arterna i fält. Och då räcker det uppenbarligen inte med några – om än nog så väl studerade individer. Denna gång fick auktoriteterna (vilka också kanske var de mest erfarna) rätt. Fågeln är ännu inte färdigbehandlad av Rk, men mycket talar för att den kommer att godkännas som större skrikörn.

Men fortsatt för all del att ifrågasätta auktoriteter, artbestäm kreativt och håll sinnet öppet för debatt och lärdom. En debatt bör kunna föras utan att någon ska sätta sig på sina höga hästar. Ifrågasättandet leder till ökad fokusering på problemet och flyttar fram fältornitologins positioner, vilket borde välkomnas av alla!

Daniel Green, 021 - 18 43 16

Några kommentarer till bilderna av Ervallaörnen

Klaus Malling-Olsen

Den avbildade fågeln är tydligt en Aquila, men det krävs närmare studier för att artbestämma den.

Det första intrycket är en ganska bred och kortvingad örn, med tämligen rektangulära vingar och inte så extremt långa, kvastiga fingrar. Stäppörn ger direkt ett annorlunda, långvingat intryck, förstärkt av de 7 långa handpennorna, där den innersta är ett extra finger – inte som hos skrikörnar kort och sammanfallande med vingbakkanten. Så är fallet med denna fågel – den ger mera intryck av skrikörn än av stäppörn. Näbben verkar heller inte vara så stor och kungsörnsaktig som stäppörnens, utan snarare som en lång vråknäbb, typiskt för skrikörnar.

Alltså: en skrikörn. Den kalla, mörkt bruna, bottenfärgen (på de mörkaste partierna att jämföra med mörk Marabou-choklad) tyder på en större skrikörn. Mindre skrikörnens bottenfärg på ljusa partier är vanligen ljust gulbrun, hos de mörkaste exemplaren som ljus Marabou-choklad och hos de ljusaste rejält gultonat brun, som ingen annan inom komplexet större/mindre skrikörn och stäppörn.

Av ryggsidan har man inte mycket hjälp – en sådan ryggsida är fullt möjlig för alla tre arter,

även om mindre skrikörn typiskt har ljusare små/mellersta täckare än rygg (hos typiska adulta verkar ryggen som en mörk, armlös undertröja). Många koncentrerar sig mycket på ryggsidans teckning när dom konfronteras med en Aquila, och förbiser därmed viktiga detaljer på buksidan.

Kommentarer till enskilda karaktärer:

Näbb och huvud: Utifrån fotot har örnen har inte så stort huvud och inte så lång hals och så kraftig örnnäbb som stäppörnen. Man ser inte mungipans exakta utbredning. Hos flertalet stäpp-

